

زاویه دید

صدایی «بالتر از معجزه» به خاطره‌ها پیوست

یادی از علیجناب دوبله

از سال ۱۳۶۲ تا ۱۲ سال بعدش که ساعت ۸ یکشنبه‌شب‌ها پخش می‌شد، «دیدنی‌ها»ی تلویزیون با صدای مردی جلا می‌یافت که گرچه حرفه نخستش دوبله بود، آنچنان در دوران کاری‌اش با روح بازیگری عجین شده بود که اجرای این برنامه جذاب و پربیننده را که لازمه‌اش درک طنز، نکته‌سنجی و دیدن ظرافت‌ها و بیان بداهه‌شان بود، با خطای آسوده به او سپردند.

تجربه جدید جلال مقامی در ۴۲ سالگی‌اش، آن‌گونه در سال‌های اوج جنگ تحمیلی درخشید که نقطه‌عطفی شد در تاریخ ۶۳ ساله فعالیت حرفه‌ای او در رادیو و تلویزیون و هنوز هم نام جلال مقامی و «دیدنی‌ها» هم نشین و یادآور یکدیگرند. بااین‌همه از بی‌گذشت چند دهه، هنوز هم وقتی صدای ران کریون «بله تاریکی» را به خاطر می‌آوریم یا به سرگرد برات «ارتش سری» فکر می‌کنیم، سرگرد هستیتگر «پوارو» را در ذهن مجسم می‌کنیم؛ یا صدای دکتر واتسون «شرلوک هلمز» یا سمیر «هشدار برای کبری ۱۱» در سرمان می‌پیچد، باورمان نمی‌شود او چگونه تمام این صدا‌های ماندگار را که خاطرات چند نسل مان را ساخته‌اند، نه فقط دوبله که به معنای واقعی کلمه زندگی کرده است.

حجره طلایی فقط یکی از ویژگی‌های مهم سازنده شخصیت حرفه‌ای جلال مقامی بود. او برای این‌که بتواند به برگردان فارسی‌بازی هریک از بازیگران ایرانی و خارجی‌ای تشخیص ببخشد که عمدتا دوبلور ثابت‌شان بود، به داشته و مهارتی فراتر از صدای جذاب و فن بیان و گویندگی صرف نیاز داشت. شاید اگر بگوییم او شانس آورد که هم عصر بهترین‌های تاریخ دوبله ایران بود، سخنی به‌گراف نباشد. شناخت تصویر، درک پویا از سینما، فهم بازیگری و توان همذات‌پنداری و انتقال حس، در کنار توانایی الصاق میمیک به صدا و بعددادن به آن ازجمله مزیت‌های آشکاری بود که هرکدام از دوبلورهای نسل جلال مقامی را به گویندگان اغلب ثابت یکی از ستاره‌های آن روز سینما بدل می‌ساخت و او را هم‌پای ثابت دوبله بازیگرانی چون رابرت ردفورد، داستین هافمن، عمر شریف، وارن بیت و... رابین ویلیامز کرد. در کنار همه اینها، آقای دیدنی‌ها در دورانی اوج کارنامه هنری‌اش را رقم زد که شاهکارهای ادبیات دنیا در قاب سینما می‌نشستند و قطار آثار کلاسیک سینما و شاهکارهای خالقانی که نظایرشان تکرار نخواهد شد با سرعت به ایستگاه ایران می‌رسید. از همین روست که نسل ما پرآوازه‌ترین داستان‌های تاریخ سینما و ادبیات و قهرمانان‌شان را با صدای جلال مقامی و دیگر اساتید پیشکسوت دوبله شناخته‌ایم؛ از «دکتر زیواگو» تا... «زوربای یونانی» و «بربادرفته» و «پدرخوانده» و «وداع با آلسحه» و «محمد رسول»... (ص)» که در همه آنها صدای جلال مقامی وزن و جلوه‌ای درخشان و درجه یک داشت. آنجا که باید با صدایش کاریزمای بازیگر را منتقل می‌کرد، خوب وارد عمل می‌شد و آنجا که باید سادگی، نرمش و حتی هراسناکی و فرودستی را انتقال می‌داد، بیجا و به‌اندازه این کار را می‌کرد؛ ویژگی‌های منحصربه‌فردی که باعث شد نام او به‌عنوان یکی از اساتید که نظیر دوبله ثبت نشود.

از دیگر برجستگی‌های کار این صدایشبه زنده‌نام، جسارت بالایش در ورود به قاب تصویر است که با همان برنامه دیدنی‌ها رقم خورد. پابندی صدایشبه‌های نسل او به آنچه در اصطلاح «لورفتن صدا» می‌خواندند، عاملی بود که بسیاری از مردم‌های مقامی را از ظاهر شدن در تلویزیون و به‌ویژه در جایگاه مجری گریزان می‌کرد اما شرکت او در برنامه برطرفدار دهه ۷۰ از جذایت دوبله و پذیرش صدای جلال مقامی در دوبله فیلم و سریال‌های تلویزیون نکاست، کم‌این‌که گویندگی‌اش در برنامه‌های رادیو پیام و برنامه‌های گوناگون رادیویی چون «از سرزمین نور» رادیو ایران و... نیز در آلبوم دیدنی‌های هنر آقای عالی‌مقام صدا ماندگار شد.

خبر

پیام رئیس رسانه ملی در پی درگذشت جلال مقامی

لطمه‌ای جبران‌ناپذیر به هنر دوبله

به‌دنبال درگذشت جلال مقامی، چهره ماندگار و خاطره‌انگیز عرصه دوبله و صدایشگی، پیمان جبلی، رئیس سازمان صداوسیما در پیامی درگذشت مرحوم مقامی را تسلیت گفت. به‌گزارش روابط عمومی رسانه ملی، متن پیام به‌این شرح است:
جامعه هنری کشورمان دردانه دیگری را از دست داد. درگذشت جلال مقامی، لطمه‌ای جبران‌ناپذیر به هنر صدایشگی و دوبله ایران است. بی‌شک مردم هنردوست ایران صدای

در سال‌های دفاع مقدس شهرها زیر حمله هوایی و موشک‌باران بود اما مردم کنار هم بودند تا بتوانند این دوران را پشت سر بگذارند. در آن سال‌ها برنامه «دیدنی‌ها» روزهای یکشنبه پخش می‌شد که جلال مقامی اجرای آن را به عهده داشت. مردم عاشق تماشای این برنامه بودند، حتی مقامی به‌واسطه این برنامه شهرت زیادی بین مردم پیدا کرد. این هنرمند همیشه در یادآوری خاطراتش پادی از این برنامه و آن روزگاران می‌کرد و به شوخی می‌گفت که هنوز هم مردم او را در خیابان به نام آقای دیدنی می‌شناسند تا جلال مقامی. این هنرمند در آخرین گفت‌وگویی که با روزنامه جام‌جم تابستان امسال هم داشت به این نکته اشاره کرد بود. حال خبر تلخ این است که پاییزا امسال چهره این هنرمند را برای همیشه قاب کرد و دیگر نمی‌توانیم هم‌کلام با این هنرمند پیشکسوت باشیم. جلال مقامی آن‌قدر شهره است که نیاز به معرفی ندارد و اصلا لازم نیست او را به عنوان یکی از دوبلورها و گویندگان پیشکسوت معرفی کنیم. مقامی از جمله دوبلورهایی است که به خاطر جنس صدایش در بسیاری از فیلم‌ها به جای شخصیت‌های جوان محبت کرده و خیلی از هنرپیشگان و بازیگران جوان سال‌های انقلاب با صدای او شناخته شدند. مقامی قبل از آن‌که دعوت حق را لبیک بگوید به دلیل سکنه مغزی که چند سال پیش از سر گذراند، خانه‌نشین شده بود اما این موضوع به هیچ وجه در روحیه‌اش تاثیر منفی نگذاشته بود و وقتی خبرنگاران با او تماس می‌گرفتند با روی خوش پاسخگوی سوالات‌شان بود. این هنرمند با صدای مخملی‌اش پنج دهه فعالیت کرد و نیم‌قرن برای‌مان خاطره به‌جا گذاشت. در این پرونده در قالب گفت‌وگو با مدیران دوبلاژ و دوبلورها همچون اکبر منانی، منوچهر والی‌زاده، ناصر ممدوح، میرطاهر مظلومی، علی‌همت مومپوند و مجتبی نقی‌بی مدیر امور دوبلاژ سیما پادی از این هنرمند کردیم که جامعه هنری در فراق اوست.

صدایشه‌ای مردم‌دار و استثنایی بود

اکبر منانی، صدایشبه پیشکسوت است که آوای متضافت و منعطف او را بر شخصیت‌هایی چون پوارو، زبیل‌خان و... شنیده‌ایم. این گوینده، مدیر دوبلاژ و نویسنده از نسل قدیم دوبلورها است که از او با‌عنوان استاد عرصه صدا یاد می‌کنند. منانی با زنده‌یاد مقامی همکاری‌هایی داشته است. منانی گفت‌وگو با جام‌جم درباره زنده‌یاد مقامی و شنیدن خبر درگذشتش عنوان می‌کند: جناب مقامی از گویندگان پیشکسوت و قدیمی بودند. متأسفانه زمان زیادی از ایشان خبر نداشتم. شنیدم ناخوش‌احوال هستند و برای همین چندین بار تماس گرفتم تا حال‌شان را بپرسم اما نتوانستم صحبت کنم.

او ادامه می‌دهد: خبر درگذشت این استاد را از رسانه‌ها شنیدم و بسیار متاثر شدم. زنده‌یاد مقامی گوینده‌ای درجه یک، از استثنائات صدایشگی و جزو همکاران برجسته ما بودند که سابق برنامه دیدنی‌ها را هم اجرا می‌کردند و به همین خاطر چهره‌شان برای بسیاری از مخاطبان آشناست.

او در مورد کارنامه کاری مقامی و شخصیت او می‌گوید: زنده‌یاد مقامی علاوه‌بر صدایشگی و اجرا، مدیریت دوبلاژ و بازیگری هم در کارنامه هنری خود داشت. همیشه وقتی کسی از دنیا می‌رود، درباره‌اش حرف‌های خوب می‌زنند ولی من بی‌تعارف و صادقانه می‌گویم که ایشان فردی شریف و مردم‌دار بود. مردم را دوست داشت و به عشق آنان کار می‌کرد. با همکارانش هم مهربان بود و رفتار محترمانه‌ای داشت.

این مدیر دوبلاژ در مورد همکاری‌هایش با منانی نیز اظهار می‌کند: فیلم‌ها و سریال‌های زیادی را کنار ایشان دوبله کردیم. در برخی، ایشان به عنوان مدیر دوبلاژ کار می‌کردند و من در خدمت‌شان بودم و در بعضی آثار هم من مدیر دوبلاژ بودم و جناب مقامی با بنده همکاری داشتند.

یکی از شاخص‌ترین آثارمان پوارو بود که زنده‌یاد مقامی نقش همکارم را بیان می‌کردند. در مجموعه «لورل و هاردی» هم ایشان مدیر دوبلاژ بودند و من نقش لورل و زنده‌یاد اسماعیلی نقش هاردی را می‌گفتند. منانی درباره از دست دادن یاران قدیمی‌اش در عرصه دوبله بیان می‌کند: در کمال ناراحتی باید بگویم که اخیرا داریم بسیاری از همکاران قدیمی‌مان را یکی یکی از دست می‌دهیم. هر چند وقت یک‌بار نام یکی از عزیزان را می‌شنویم که از دنیا رفته‌است.

هر روز جامعه دوبلورهای قدیمی کوچک و کوچک‌تر می‌شود. من و تعدادی دیگر مانده‌ایم و نمی‌دانم کی زمان رفتن خودم می‌رسد. امیدوارم رسانه‌ها و مدیران بیشتر از گویندگان یاد کنند. تا هستیم قدر هم را بدانیم و در زمان حیات احوال همدیگر را بپرسیم.

ماندگار استاد مقامی و نیز اجرای دوست‌داشتنی‌اش در برنامه تلویزیونی دیدنی‌ها و برنامه رادیویی از سرزمین نور را که مورد نقد مقام معظم رهبری قرار گرفته بود، به خاطر سپرده‌اند. از خداوند متعال، غفران و رحمت واسعه الهی برای آن مرحوم و برای خانواده، دوستان و علاقه‌مندان به او، صبر جزیل مسألت می‌کنم. مرحوم جلال مقامی، پنجم آبان در سن ۸۱ سالگی بر اثر بیماری دارفانی را وداع گفت. مقامی از اساتید بزرگ دوبله

و صدایشگی به‌شمار می‌رفت و صدایشگی ده‌ها شخصیت سینمایی و تلویزیونی مانند سمیر در سریال هشدار برای کبرا۱۱، جعفر در فیلم محمد رسول... (ص)، نقش‌های رابین ویلیامز، عمر شریف، رابرت ردفورد، داستین هافمن و نیکلاس کیچ و... را برعهده داشت. او با اجرای رادیویی برنامه از سرزمین نور و برنامه تلویزیونی دیدنی‌ها، صدا و تصویرش را برای مخاطبان ماندگار کرد.

زنده‌یاد جلال مقامی نیم‌قرن خاطره از دوبله برای‌مان به جا گذاشت

خدا حافظ آقای دیدنی‌ها

دست بدهیم. بدون اغراق خواهیم گفت که ایشان حق استادی به گردن من داشتند و من هرگز محبت‌هایی که او برای من کرد را فراموش نخواهم کرد.

وی با بیان این‌که بخش عمده پیشرفت خودش را در کار مدیون مقامی می‌داند، ادامه می‌دهد: بدون تعارف این جمله را می‌گویم که پیشرفت کاری‌ام به خاطر راهنمایی‌های جلال مقامی است. همه مردم از این هنرمند کارهای بسیار زیبایی دیدند و صدای مخملی‌اورا می‌شناسند. همه نقش‌هایی که آقای مقامی گفتند در یاد مردم باقی مانده است. مگر می‌شود صدای مخملی این هنرمند را فراموش کرد. صدای اوصلاّت خاصی به‌نقش‌ها می‌داد. واقعیت این است که در حد خودم نمی‌دانم که اظهارنظر درباره کار ایشان داشته باشیم، چراکه بهترین بود.

این مدیر دوبلاژ تاکید می‌کند: آقای مقامی ویژگی‌های بسیار زیادی داشتند. از جمله این‌که بسیار خوش‌اخلاق بود و مهربان. او با آرامش کنار جوانانی می‌نشست که وارد این عرصه شدند و به آنها کار را یاد می‌داد. همیشه معتقد بود باید میدان را در اختیار جوانان قرار بدهم. به همین دلیل تجربیاتش را به جوان‌ترها می‌آموخت تا آنها ادامه‌دهنده این مسیر باشند.

می‌شود، از بین ما پرواز می‌کنند. اینان همچون بریایان‌هایی هستند که تعدادشان هر روز کمتر می‌شود و ما نسل‌های بعد از این ستارگان باید بیشتر به فکر باشیم و آنها را لای پنبه حفظ کنیم و بدانیم هویت دوبلاژ در مرید و مرادی است.

وی ادامه می‌دهد: سایه هنرمندان پیشکسوت چون جلال مقامی است که دوبلاژ و دوبله ایران زمین هنوز نفس می‌کشد. استاد مقامی ستاره بی‌بدیلی بود و فقط باید این هنرمند را با خودش مقایسه کرد که یکی از رسالت‌هایش درست زمانی که در سال‌های دفاع‌مقدس بودیم و پدران فرزندان این مرز و بوم برای غیرت، شرافت و تمامیت‌ارضی ایران‌زمین می‌جنگیدند، جلال مقامی با برنامه‌های متنوع در تلویزیون و همراهی با این فرزندان پارتیزان‌های جنگ برای آنها سرور به ارمغان می‌آورد و همانا سرور عبادت است در دل بندگان.

مظلومی می‌گوید: گواهی می‌دهم تا ۱۰۰ سال آینده و بیشتر، جایگزینی برای این صدا‌های ماندگار و حالا این عزیز جان نفس بریده نخواهد بود. امیدوارم فقط در این وانفسا با یاد و خاطره او زندگی کنیم. تنها کاری که می‌توانیم کنیم این است که دوست‌شان داشته باشیم،

در روح و قلب‌مان آنها زنده نگه داریم و با نگاه عمیق‌تر به آنها که هستند، فکر کنیم و تمام قد کنارشان بایستیم که این مدد به آنان همان رسالت دوبلاژ است. همان مرید و مرادی است و بدانیم این تتمه نفس‌های باقیمانده از نفس آنان کرامت می‌یابد.

حق استادی به گردن من داشت

علی‌همت مومپوند از مدیران دوبلاژ و دوبلورهای بسیار حرفه‌ای است که سال‌هاست برای مخاطبان دوبله می‌کند. او‌نه‌تنها به جای هنریشه‌های خارجی صحبت کرده بلکه به جای بازیگران ایرانی همچون جعفر دهقان که ایفاگر نقش مصعب بن زبیر در سریال مختارنامه بود و... حرف زده است. او گوینده انیمیشن باب‌اسفنجی است و بینندگان سیما از او کارهای ماندگاری تماشا کردند و صدای‌شان را می‌شناسند. مومپوند با اظهار تأسف از درگذشت جلال مقامی و تسلیت به همه دوستداران دوبله در گفت‌وگو با جام‌جم، می‌گوید: واقعا از دست دادن آقای مقامی ضایعه دردناکی بود. فکر نمی‌کردیم این هنرمند عزیز را از

آغاز

از دبیرستان

تا استودیوی دوبله

جلال مقامی در آخرین گفت‌وگوبش با روزنامه جام‌جم درباره شروع کار در سپهر دوبله و کشف صدایش چنین گفت: روزی حیدر صارمی که هم هنرپیشه فیلم و تئاتر بود و هم در رادیو کار می‌کرد به مدرسه آمد و من هم از او خواستم که من را به تئاتر ببرد.

او به من گفت بهتر است برویم دوبله فیلم. تلفنی به من داد و من زنگ زدم و یک روز رفتم استودیوی عصر طلایی. آنجا اکثرا هنرپیشه‌های تئاتر بودند که فیلم‌ها را دوبله می‌کردند.

همان‌جا با هنرپیشه‌ای آشنا شدم و او مرا به استودیویی دیگر برد و یک نقش بزرگ به من داد. همراه جوان دیگری شروع به دوبله کردیم. من به‌جای هنرمندی در فیلم صحبت می‌کردم که مرتب در شهرها در رفت‌وآمد بود و نمایش اجرا می‌کرد.

همان زمان به مدیر دوبلاژ گفتم می‌خواهید صدایم را تغییر بده‌م، چون هنرمند فیلم وقتی از شهری به شهری دیگری می‌رود نقش‌هایش متفاوت است؛ گاهی نقش جوان رابازی می‌کند و گاهی پیر. مدیر دوبلاژ با تعجب من را نگاه کرد و گفت: مگر می‌توانی؟! من هم گفتم بله و کارم را انجام دادم.

بلوار آزادی

به مقامی رسید

سال ۱۳۹۷ بود که بلوار آزادی در مهرشهر کرج به مناسبت زادروز جلال مقامی، روز دوم مرداد، با تصویب شورای شهر کرج به «بلوار استاد جلال مقامی» تغییر نام داد.

این بلوار مهمی در مهرشهر است که خانه مقامی و چند نهاد شهر ازجمله دانشکده کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه آزاد در آن قرار دارد. گفته می‌شود این نخستین بار بود که خیابانی اصلی و مهم به اسم یک سینماگر و به‌ویژه یک دوبلور نامگذاری شد.

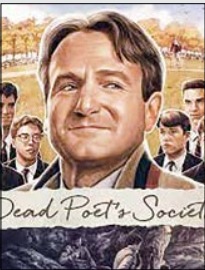

نقل

۵۰۰ هنرپیشه

با یک صدا

زنده‌یاد مقامی به‌جای بسیاری از جوان‌های نقش‌اول سینما صحبت کرده است. او در گفت‌وگویی که با جام‌جم داشت با برشمردن برخی از آنها توضیح داده بود: این نقش‌ها هرکدام رنگ و جنس خودشان را داشت، مثل رابرت

ردفورد (بروبیکر، بوچ کسیدی و ساندنس کید، پابرهنه در پارک، تعقیب، سه روز کندور، نیش، همه مردان رئیس‌جمهور)، عمر شریف (بالتر از معجزه، بانوی مسخره، جاگزنا‌ت، دکتر زیواگو، روز-رویس‌زرد، شب‌زئوال‌ها، طلای مکنّا، لورنس عربستان)، رابین ویلیامز (انجمن شاعران مرده، خانم داوت‌فایر، جومانچی، هملت، ویل هانتینگ خوب، مرد ۴۰۰ ساله، بی‌خوابی، و...)، وارن بیتی (بانی و کلاید، شکوه غلزار)، مونتگومری کلیفت (از اینچا تا ابدیت، اعتراف می‌کنم، رود وحش)، ژان-پیل بلومندو (آلپاگور، بورس‌الیون)، داستین هافمن (فارغ‌التحصیل، کابوی نیمه‌شب)، ریچارد چمبرلین (آسمان‌خراش جهنمی، در تلاطم زندگی) و ... راستش اگر بخواهم بشمارم باید بگویم به‌جای ۵۰۰ هنرپیشه معروف صحبت کردم.